

Булгаков В., академік НААН, Войтюк Д., член-кор. НААН

Ювілей Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка *

Найбільшого розквіту науково-викладацька діяльність співробітників інституту прийшла на 70 роки минулого століття, коли він був фактично визнаний провідним вищим навчальним закладом в аграрно-інженерній галузі усєї країни. Викладацькою та науковою роботою в інституті успішно займалися у той час видатні доктори технічних наук, професори, заслужені діячі науки Олександр Миколайович Семенов та Веніамін Якович Анілович. До професорсько-викладацького складу інституту входили відомі в країні вчені, доктори наук, професори: Ковальов Микола Дмитрович, Гольдін Михайло Львович, Дворовенко Григорій Павлович, Тимофеев Павло Васильович, та провідні доценти: Заїка Петро Митрофанович (згодом доктор технічних наук професор, академік Національної академії аграрних наук України, керівник відомої у світі наукової школи з вібросепарування зернових сумішей), Мазоренко Дмитро Іванович (згодом професор, член-кореспондент НААН України), Баженов Іван Григорович, Єрмолов Леонід Степанович, Слободюк Василь Якович, Водолажченко Юрій Трохимович, Атрощенко Михайло Дмитрович,

Сташевська Валерія Василівна, Сандомирський Михайло Григорович, Мазнев Григорій Євтіхийович, Клафас Христофор Іванович, Залеський Мстислав Юрійович, Осадча Євгенія Петрівна, Венцель Едуард Сергійович, Коротков Ростислав Павлович, Гряник Григорій Миколайович, Печкуров Іван Костянтинівич, Педченко Іван Федорович, Пилипенко Микола Семенович, Поліський Абрам Якович, Ісіченко Ігор Андрійович, Кропоткін Ян Мееройович, Креч Едуард Осипович та ін. В інституті проводилась військова підготовка студентів. Завідувачем військової кафедри тоді був блискучий фахівець-викладач галузі ракетної техніки, полковник Кіяшко Володимир Володимирович, а у її складі працював Герой Радянського Союзу Остащенко Сергій Михайлович. Очолював інститут на той час його ректор, видатний організатор галузі сільського господарства країни, державний діяч, кандидат технічних наук, доцент Михайло Карпович Євсеїв.

У 1980 році інституту виповнилося 50 років. У його стінах працювало вже майже 1000 співробітників, у тому числі 380 викладачів, серед яких було 9 докторів наук та професорів, 150 кандидатів наук та доцентів, загальна кількість студентів перевищувала вже 5000.

* Див. початок статті у №1(76)/січень/2016 р.

Випускники інституту, а їх було підготовлено і перепідготовлено близько 15 тисяч, отримали направлення на роботу в обласні управління сільського господарства і склали основу сільських інженерних служб України. Сотні фахівців було також підготовлено для західних країн, зокрема Болгарії, Угорщини, НДР, Монголії, Китаю, Польщі, Куби, Конго, Ефіопії та інших країн.

20 квітня 1994 року Постановою Кабінету Міністрів України за № 244 на базі Харківського інституту механізації та електрифікації сільського господарства створено Харківський державний технічний університет сільського господарства, який став єдиним і провідним аграрним ВНЗ інженерно-технічного профілю IV рівня акредитації в Україні. А через 10 років, 12 травня 2004 року, розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 991-р ХДТУСГу було присвоєно ім'я видатного вченого в галузі землеробської механіки – академіка Петра Василенка.

У тому ж 2004 році Президент України, враховуючи загальнодержавне та міжнародне визнання результатів діяльності ХДТУСГ імені Петра Василенка, його вагомий внесок в розвиток національної освіти і науки, підписав Указ про надання йому статусу національного.

Сьогодні в ХНТУСГі ім. П. Василенка навчаються понад 7 тисяч студентів. До його складу входять 6 навчально-наукових інститутів (ННІ): механотроніки і систем менеджменту, енергетики та комп'ютерних технологій, технічного сервісу, переробних і харчових виробництв, бізнесу і менеджменту, післядипломної освіти та деканат роботи з іноземними громадянами. Ці інститути здійснюють підготовку за 17 спеціальностями. Слід відзначити, що ННІ технічного сервісу і ННІ переробних і харчових виробництв – єдині в Україні.

Зараз в університеті навчальний процес здійснюється на 28 кафедрах 387 викладачами, з яких 29 академіків і членів-кореспондентів різних академій наук, 16 Заслужених діячів науки та техніки та Заслужених працівників освіти та сільського господарства України, 2 лауреати Державної премії України, 9 лауреатів Премії Президента та Верховної Ради України найталановитішим молодим вченим, 34 від-

мінники освіти, 63 доктори наук та професори, 201 доцент і кандидат наук.

За даними Мінагрополітики і продовольства України, університет має найкращі кадрові показники серед відповідних технічних спеціальностей аграрних ВНЗ України.

Зараз до складу ХНТУСГ ім. П. Василенка як структурні підрозділи входять: Науково-дослідний технологічний інститут; Інститут інноваційного менеджменту; Коледж переробної та харчової промисловості; Вовчанський технікум; Навчальний центр з підготовки та перепідготовки кадрів для АПК, Кафедра ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування" та соціально-гуманітарних дисциплін.

В університеті зараз діють інститути та факультети, які є провідними в галузі агроінженерії країни і відомі далеко за її межами.

Навчально-науковий інститут механотроніки і систем менеджменту (ННІ МСМ) розташовується по Московському проспекту, 45, в одній з найкрасивіших будівель міста, побудованій в 1887 році, яка є пам'яткою архітектури. ННІ МСМ – ровесник університету, саме він був базою створення інших факультетів. З 2009 року інститут очолює доцент, кандидат технічних наук С.О. Харченко.

До складу інституту входять шість кафедр: сільськогосподарських машин; тракторів і автомобілів; оптимізації технологічних систем ім. Т.П. Євсюкова; безпеки життєдіяльності фізичної культури та спорту; якості, стандартизації та сертифікації і дві науково-дослідні лабораторії, а також Навчальний центр сільськогосподарської техніки та Центр сертифікаційних випробувань мобільної та сільськогосподарської техніки. На території інституту розташована головна бібліотека університету. Решта, більш спеціалізованих, бібліотек розташовані в інших корпусах університету.

Підготовка фахівців проводиться за освітньо-кваліфікаційними рівнями "бакалавр", "спеціаліст", "магістр". В інституті є аспірантура й докторантура. Під час навчання студенти мають можливість отримати посвідчення тракториста-машиніста та водія автомобіля, поглиблено вивчити іноземну мову та здобути військову спеціальність за програмою підготовки офіцерів запасу Збройних сил України.

Зараз в інституті працюють 133 науково-педагогічних працівників, з яких 53 доктори та кандидати наук. ННІ МСМ має дослідне поле, навчальний полігон та філію в дослідному господарстві "Кутузівка" Харківського району.

Після закінчення університету випускники одночасно з дипломом отримують посвідчення підприємця, що дає право на відкриття власної справи за фахом.

Студенти ННІ МСМ мають можливість проходити навчальну практику на фермерських господарствах Великої Британії, Данії, Німеччини, Франції, Польщі, Швейцарії та Нідерландів.

Навчально-науковий інститут енергетики та комп'ютерних технологій (ННІ ЕКТ) засновано на базі факультету енергетики та комп'ютерних технологій у 2009 році. Він знаходиться по вул. Енгельса, № 19 у будівлі – пам'ятці архітектури, збудованій на початку 20-х років минулого століття.

Першим деканом ННІ ЕКТ був видатний вчений

Рис. 4 – Апаратно-методичний комплекс імпульсної кондуктометрії для електроманіпуляції з біологічними клітинами та оцінки якості рідини. Розробники: д-р техн. наук, проф. Мегель Ю.Є., д-р техн. наук, с. н. с. Шигимага В.О.

фізик, доктор фізико-математичних наук Валеріан Іванович Старцев, а з 2010 року інститут очолює доктор технічних наук, професор О.М. Мороз.

Інститут об'єднує п'ять кафедр: технотроніки і теоретичної електротехніки, інтегрованих електротехнологій та процесів, електропостачання та енергетичного менеджменту, автоматизації електромеханічних систем, автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій.

Навчальний процес забезпечують 19 спеціалізованих лабораторій, два комп'ютерні центри з виходом в Internet, бібліотека з читальною залом.

На базі інституту створено навчально-науково-виробничий комплекс, до якого ввійшли коледжі, технікуми, підприємства та організації регіону.

Студенти інституту мають можливість проходити виробничу практику за кордоном: у Великій Британії, Польщі, Данії, Німеччині, Швейцарії та Словаччині.

За 67 років існування інституту підготовлено понад 10 тисяч фахівців. Багато з них очолюють енергетичні підприємства різних форм власності, працюють в системах електромереж, енергозбуту, агропромисловості, державній інспекції з енергозбереження тощо.

Навчально-науковий інститут технічного сервісу (ННІ ТС) створено 2009 року на базі єдиного в Україні факультету технічного сервісу. Поштовхом до заснування факультету стали ті зміни, які відбулися у виробничій сфері України: створення нових виробництв, продаж, обслуговування та ремонт техніки, зростання технічного рівня машин, оснащення їх мікропроцесорною технікою.

Від дня заснування факультет, а з 2009 року Навчально-науковий інститут технічного сервісу очолює академік ІАУ, професор О.А. Науменко.

В інституті готують фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями "бакалавр", "спеціаліст", "магістр". Упродовж навчання студенти також отримують робітничі професії: слюсаря-ремонтника, водія автомобіля, тракториста-машиніста, слюсаря з ремонту легкових автомобілів, слюсаря з ремонту складних агрегатів та систем. Близько 200 студентів щорічно проходять виробничу практику та стажування за кордоном: у Великій Британії, Данії, США, Франції, Нідерландах, Швейцарії, Німеччині та ін. Одночасно з дипломом спеціаліста випускники отримують і сертифікат підприємця.

В інституті ефективно діє аспірантура та докторантура, щорічно захищаються 3-4 кандидатські та одна докторська дисертації. Колектив інституту проводить плідну наукову роботу з розвитку технічного сервісу в Україні. Щорічно за підсумками наукової роботи проводиться Міжнародна наукова конференція. Річний економічний ефект від наукових розробок складає понад 1 млн. грн.

Навчально-науковий інститут переробних і харчових виробництв (ННІ ПХВ) розташований по вул. Миросицька, 92.

Факультет, а з 2010 року ННІ ПХВ був заснований у 1993 році за ініціативою Заслуженого працівника освіти України, член-кореспондента НААН, академіка МАН ВШ та ІАУ, професора Д.І. Мазоренка, який на той час був ректором інституту. Засновниками факультету були також його перший декан Л.М. Тищенко та доктор

технічних наук, професор О.В. Богомолов.

З 2010 р. ННІ ПХВ очолює доктор технічних наук, професор О.В. Богомолов. ННІ ПХВ – єдиний в Україні. Він об'єднує 6 кафедр і є базою для навчально-науково-виробничого комплексу. Навчальний процес тут забезпечують 106 висококваліфікованих викладачів. ННІ ПХВ має належну матеріально-технічну базу, досконалий лабораторно-виробничий комплекс, навчальний центр з перепідготовки кадрів для АПК, комп'ютерний центр. За 22 роки ННІ ПХВ підготував близько 2000 фахівців. Випускники інституту працюють на переробних та харчових підприємствах, а також в науковій сфері.

Науковці ННІ ПХВ розв'язують актуальні проблеми та здійснюють підготовку кадрів з наукового забезпечення розвитку АПК в Україні.

Рішенням Державної акредитаційної комісії та Наказу Міністерства освіти і науки України ННІ ПХВ акредитовано за IV рівнем з правом проведення освітньої діяльності на рівні кваліфікаційних вимог "бакалавр", "спеціаліст" та "магістр".

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту (ННІ БМ) розташований в будівлі по вул. Артема, 44. Інститут створено в 2009 році на базі заснованого в травні 1997 року факультету менеджменту на вимогу підготовки висококваліфікованих менеджерів-економістів в інженерній сфері.

Першим деканом став професор Г.Є. Мазнев, відмінник освіти України, переможець конкурсу "Вища школа Харківщини – кращі імена" в номінації "Кращій декан факультету". Зараз в інституті навчається близько 600 студентів.

ННІ БМ здійснює підготовку фахівців з престижних економічних спеціальностей та спеціалізацій. Усі спеціальності акредитовані за IV (найвищим) рівнем з правом підготовки "бакалаврів", "спеціалістів" та "магістрів".

До складу ННІ БМ входять шість кафедр: економіки та маркетингу; обліку і аудиту; організації виробництва, бізнесу та менеджменту; кібернетики; культурних універсалій; ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування" та соціально-гуманітарних дисциплін.

В інституті працює аспірантура та докторантура з економічних спеціальностей. Щорічно відбуваються міжнародні науково-практичні конференції професорсько-викладацького складу; Всеукраїнські наукові конференції студентів, магістрів, аспірантів, а також міжнародні форуми молодих вчених.

Викладачі і аспіранти ННІ БМ проходять шестимісячне стажування в університетах Сполучених Штатів Америки.

Кращі студенти мають можливість протягом

Рис. 5 – Воднево-киснева газозварювальна установка "ГАЗОТРОН - 2000" Установка "Газотрон-2000" (ТУУ 14082071-001-94) повноцінно замінює ацетилено-кисневе зварювання та використовується для ремонту сільськогосподарських машин і автомобілів. Розробники: к.т.н. проф. Сідашенко О.І., канд. техн. наук Тридуб, канд. техн. наук Шержуков І.Г.

Рис. 6 – Серед випусників університету в центрі – ректор Тищенко Л.М., академік НААН України, доктор технічних наук, професор

одного-двох років навчатися в університетах США, Австрії, Німеччини тощо.

Багато років у ХІМЕСГУ успішно велась підготовка кадрів через аспірантуру та докторантуру, діяли спеціалізовані вчені ради з захисту дисертацій. Зараз ефективно діє докторська спеціалізована вчена рада в галузях механізації та електрифікації сільського господарства.

Ще з моменту заснування, в провідному навчальному закладі галузі агроінженерії України, ефективно дії профспілковий комітет, який зараз успішно очолює, вже протягом 26 років поспіль, відомий фахівець, нині доктор технічних наук, професор Микола Прокопович Артемов. Багато зусиль на профспілковій ниві, також протягом багатьох років, віддав голова профспілки ХІМЕСГУ Микола Микитович Троянов, кандидат технічних наук, спочатку аспірант, згодом викладач кафедри сільськогосподарських машин, випускник інституту, блискучий захист кандидатської дисертації якого в рідних стінах, на початку 70-х років, надихнув багатьох до виконання власних досліджень і подальших захистів кандидатських, а згодом і докторських дисертаційних робіт.

В університеті на високому майже професійному рівні виступає художня самодіяльність, широко відома не тільки в Україні, а й за її межами. Ефективно діють багато мистецьких гуртків та спортивних секцій. Серед випусників університету та його студентів багато відомих спортсменів. Є навіть олімпійські чемпіони. Університет пишається своїми випускниками, серед яких є багато відомих виробників, вчених та громадських діячів. Більшість випусників ХІМЕСГУ складає трудову та науково-інженерну гордість України, а деякі з його синів успішно славлять нашу країну й на міжнародному рівні.

Зараз провідний університет країни та найкращий ВНЗ Харківщини впевнено крокує у майбутнє. Штурвал цього величезного “човна” освіти, науки, краси, молоді на надії країни впевнено тримає у міцних

руках його ректор, відомий педагог та науковець Леонід Миколайович Тищенко – академік Національної академії наук України, заслужений працівник освіти України, доктор технічних наук, професор, випускник ХІМЕСГУ 1974 року. Ректор та очолюваний ним колектив, докладають чималі зусилля для досягнення передових позицій в освітянському і науковому просторі не тільки в нашій країні, а й у світі.

Так побажаємо ж колективу ювілярів, славетному Харківському національному технічному університету сільського господарства імені Петра Василенка (колишньому ХІМЕСГУ) яскравих успіхів на цьому нелегкому шляху, творчого натхнення та таких освітянських та наукових здобутків, які б увійшли у світову скарбницю!

Стаття надійшла до редакції 15 листопада 2015 р.